

MOSSÈN TRENS I VILAFRANCA

RESUM

Evocació de la personalitat i la trajectòria biogràfica de Manuel Trens i Ribas, especialment pel que fa a l'àmbit penedesenc. Text de la conferència pronunciada el passat dia 4 de març del 2011, a l'auditori de Vinseum en l'acte de presentació del volum "Manuel Trens, liturgista, historiador i amant de l'art", editat per la Universitat Ramon Lull amb el suport de l'IEP i Omnium Cultural de l'Alt Penedès.

ABSTRACT

This is an evocation to the character and biographical career of Manuel Trens i Ribas, particularly regarding the Penedès Area. This is the text of the lecture given on 4th March 2011 in the Vinseum hall during the launch of the book "Manuel Trens, liturgista, historiador i amant de l'art" (Manuel Trens, liturgist, historian and art lover) published by Ramon Lull University with the support of the IEP and Omnium Cultural of Alt Penedès.

De bon començament he de confessar que em causa un respecte evident el fet de trobar-me, ara i aquí, davant d'un envit tan compromès com és el de glossar la figura de mossèn Manuel Trens, sobretot per la raó que el meu record de tan eximi personatge no va més enllà de la simple coneixença visual o d'algun o altre besamà, a la meva època d'escolà, en ocasió de les seves visites sovintejades a la nostra vila. Així mateix, em produeix un cert enrenou interior perquè penso que poques coses es poden dir d'un dels eclesiàstics més notables que ha donat el nostre país que no s'hagin dit ja o que figurin en papers escrits. Sense anar més lluny, el llibre que avui presentem, a cura de la professora Silvia Coll-Vinent, crec que és un compendi força complet que recull fets i vivències de la vida de mossèn Trens i en el qual es podrà arrecerar tot aquell que vulgui aprofundir sobre la vida i l'obra de l'il·lustre sacerdot. També he de dir, nogensmenys, que experimento una íntima satisfacció pel fet de poder participar en aquest acte dedicat a homenatjar aquell convilatà nostre que va deixar tan forta petjada, no tan sols a Vilafranca sinó també a d'altres indrets on va tenir ocasió de sembrar la seva llavor tan fecunda com a "orientador cultural al Penedès" que fou, en paraules de l'amic Joan Solé.

Manuel Trens i Ribas va néixer a Vilafranca, l'any 1892, en el si d'una família de pastissers i xocolaters, propietaris d'un establiment ubicat al carrer de la Font, on encara avui s'hi poden veure les rajoles de ceràmica de l'artista gironí Jaume Busquets que decoraven l'exterior de la botiga. Aquesta era coneguda popularment com *cal Catani*, apel·lació que correspon a un cognom antecessor que es va perdre, entrat ja el segle XIX, en no haver-hi successió per la via masculina del darrer membre d'aquesta nissaga, una filla del qual es va casar amb un Trens; aleshores aquest, com és fàcil de suposar, va entrar de pubill a la família. I és en aquest punt que cal parlar una mica d'una de les facècies que més caracteritzaven el mossèn: la seva fina ironia, adobada d'un humor anglès finíssim. Emparant-se en aquesta condició, el capellà de *cal Catani* assegurava que



Mn. Trens a Egipte (Col. Família Trens).

aquest nom -Catani- provenia d'Itàlia, concretament de l'illa de Sicília, on, com és sabut, la segona ciutat més important és precisament Catània -i d'aquí vindria després, suposadament, el nom de *catànies* amb el qual foren batejades les ametlles més cèlebres que han fet famosa la nostra vila-. Avui sabem del cert, però, que ni la nissaga susdita venia d'Itàlia ni el cognom Trens tenia arrels angleses, com també deixà dit, amb bon humor, el nostre capellà trapella, tot deixant volar la seva imaginació.

Format al seminari de Barcelona i a la universitat pontifícia de Tarragona, on es doctorà en Arqueologia Sagrada, Manuel Trens fou ordenat sacerdot, l'any 1924, de mans d'un altre penedesenc insigne: el bisbe Torras i Bages. Va cantar missa a la parròquia de la Trinitat i fou nomenat vicari de Tiana. Pocs mesos després, li fou adjudicada la càtedra d'Arqueologia Sagrada -disciplina en la qual, com ja hem vist, s'havia especialitzat- del seminari barceloní, alhora que figurava entre el grup de capellans que promovia un necessari moviment de renovació litúrgica dins de l'Església catalana. És a partir d'aquest moment que es pot ben dir, en paraules d'Antoni Sabaté Mill, que "mossèn Trens fou el propagador de l'ansia restauradora de la

dignitat estètica de la litúrgia, cant gregorià comprès". El 1916, esdevingué professor d'art sacre i començà a dirigir el Museu diocesà. Cal destacar també el seu paper com a consiliari del Cercle Artístic Sant Lluc -en el si del qual constituí la secció Amics de l'Art Litúrgic-, així com la seva tasca de director al front de la revista *Vida cristiana*.

Tot i la seva prolífica activitat barcelonina, el doctor Trens -com a ell li agradava que l'anomenessin- no descuidà mai les coses de la seva vila nadiua; sense passar desapercebut, però amb una certa discreció i revestint-se tothora d'una condició -Sabaté Mill *dixit*- "de guardià implacable, sempre amatent a la que salta". Així, va ficar cullerada -en el bon sentit de la paraula, és clar- en tot allò que li va semblar oportú d'intervenir, tant pel que fa als aspectes de creació com als d'orientació o de col·laboració. Del 1910, encara seminarista, data el seu primer escrit a la premsa vilafranquina, publicat al periòdic *Acció*, sota l'ufanós pseudònim d'Arnau de Rocafort. Amb el títol "Les nostres lletres" arrambava contra l'estil d'alguns escriptors de l'època, entre els quals l'Eugeni d'Ors, com a més assenyalat i objectiu primordial. Ja una mica més madur, va fundar



Mn. Trens a Sant Cugat (Col. Família Trens).

i dirigir, el 1919, juntament amb Roman de Saavedra, la revista mensual *Penedès* -"una agosarada aventura de joventut", com la qualifica Solé Bordes- que subsistí fins al 1921. Durant una colla d'anys va seguir col·laborant a les pàgines del setmanari *Acció* i també, de forma més esporàdica, a la *Gasetta de Vilafranca*, que dirigia Pere Mas i Perera, des del 1926. Aquest mateix any, coincidint amb la primera Exposició d'Art del Penedès, va iniciar la publicació d'uns esplèndids *Quaderns mensuals d'Acció*, una iniciativa que es perllongà fins al 1931. Encara més, el 1929, es va fer seves les inquietuds i les frisors d'avantguarda d'aquell gallaret de joventut que va publicar els deu números de la revista *helix*, en la qual hi va col·laborar amb uns fragments de la seva traducció catalana de *Ulysses* de Joyce. Silvia Coll-Vinent defineix mossèn Trens com un "intel·lectual anglòfil", en contrast amb molts d'altres traductors que es decantaven decididament pel francès, molt més habitual en aquella època. A més a més, diu, "destaca del fons Trens el nombre de llibres que conté sobre la societat britànica", no debades -afegeix- "va viure a Londres el seu exili de dos anys, durant la guerra civil espanyola, gràcies a l'ajut de la família de Tecla Sala, industrials del tèxtil amb negocis a Anglaterra".

Aquella incessant activitat literària i periodística que prenia carta de naturalesa a casa nostra, encara fruitària, abans de l'inici del conflicte bèl·lic del 1936, amb l'aparició d'uns més que interessants *Quaderns il·lustrats Penedès*, atïats per un aleshores jove advocat vilafranquí, Manuel Benach i Torrents, proposta que comptà també amb l'orientació de mossèn Trens. Ell fou, precisament, l'autor del darrer d'aquests opuscles, que dedicà al retaule de Sant Jordi i de la Mare de Déu que es conserva a l'església de Sant Francesc, tot contraposant la seva convicció -que n'adjudicava l'autoria a l'escola dels Serra- a la dels que defensaven una altra paternitat, la que l'atorgava

a l'escultor gironí Lluís Borrassà. Aquests quaderns van néixer, en certa forma, com a resposta contundent i amb matisos de nostàlgia a la barbàrie i als desoris ocorreguts en aquell ominós 6 d'octubre del 1934, de tan infausta memòria, que va anorrear una bona part del patrimoni artístic i religiós vilafranquí. En aquesta mateixa línia caldria situar la publicació d'unes *Notes històriques de Santa Maria de Vilafranca del Penedès*, que havia escrit amb anterioritat un dels preveres de la basílica, mossèn Josep Planas, una edició, convenientment revisada, a cura de mossèn Trens i amb una clara significació de recordança de tots aquells béns patrimonials que Vilafranca havia perdut per sempre més.

A banda dels aspectes literari i periodístic de l'obra de Manuel Trens, cal destacar també la seva fructífera labor en el camp de promoció de les arts plàstiques. El 1926, va ser l'ànima de la primera Exposició d'Art del Penedès, que tingué lloc a Vilafranca i que gaudí d'una certa continuïtat, el 1927, al Vendrell, i el 1929, a Vilanova, mentre que la que era previst de dur a terme a Sitges mai no es va arribar a celebrar. Hi va participar el bo i millor del jovent de l'època amb inquietuds culturals, al costat d'unes altres conegudes personalitats ja consagrades, amb especial menció per a Pau Casals, Joaquim Mir, Pere Bohigas, Francesc Pujols i Josep Estalella, per citar només alguns noms. La darrera participació del mossèn a la vida cultural vilafranquina abans de l'esclat d'aquella contesa incivil del 36 al 39, la constituí la seva intervenció en la fundació del Museu de Vilafranca, institució que va impulsar, sobretot, el pare Martí Grivé del col·legi Sant Ramon, però que, tot i les bones intencions, no acabaria de consolidar-se fins després de l'acabament de la lluita, ateses les circumstàncies històriques desfavorables en les quals s'havia vist immersa la societat vilafranquina durant una bona part de la dècada dels anys 30.

Ja s'ha esmentat la presència del capellà Trens a la capital d'Anglaterra mentre a casa nostra duraven les hostilitats; però també sabem que als inicis del seu exili s'instal·là a la masoveria d'una casa pairal pròxima a Tolosa de Llenguadoc, juntament amb unes monges del col·legi de les Dominiques d'Horta i la família Riera-Sala. És en aquest context que cal fer esment del gran ascendent que la senyora Tecla Sala va tenir envers el nostre prevere, fins al punt que aquest podia considerar-se, a voltes, com el capellà de la família. A Barcelona, aquesta vivia en una casa a la confluència dels carrers de Casp i de Pau Claris, i un dels pisos veïns de la finca fou cedit al sacerdot per tal que hi pogués instal·lar, amb més o menys criteri, tot allò que bonament havia pogut manllevar, amb les seves dots de persuasió, o adquirir, en el millor dels casos, en les seves incursions pel territori. El mateix doctor Trens aclaria irònicament que "tot el que jo tinc al meu domicili de Barcelona no pot titular-se, sense una cursi petulància, un museu. En realitat és un al·luvió, per no dir uns encants distingits sense ordre ni concert". És a dir, hi havia una mica de tot; peces força interessants al costat d'altres de menys valor, però sempre dins d'un cert nivell de qualitat. Al respecte, el professor Aymar Ragolta, de la Universitat Ramon Llull, ha escrit: "El doctor Trens acostumava a dir que les obres de segona fila tenen la senzillesa i la sinceritat adequades, més que no pas les obres mestres universals, per expressar el caràcter nacional o local."

Encara que ens apartem una mica, momentàniament, de la temàtica que relaciona mossèn Trens amb Vilafranca, penso que ve a tomb d'explicar, a tall d'anècdota, que a la Universitat vaig tenir com a condeixeble i amic un nét de la senyora Tecla Sala, de nom Josep Boatella i Riera, actualment catedràtic de la Facultat de Farmàcia de Barcelona. Em confessà que, de petit, havia fet d'escolà manta vegades a les misses que mossèn Trens acostumava a celebrar, molts diumenges de l'any, a la capella particular que la família Riera-Sala tenia al domicili barceloní i també, en ocasions, a la de la seva finca d'estiueig -coneguda com El Llorà-, al terme municipal de Rupit i Pruit (una finca que, tot sigui dit de passada, va ser adquirida, anys a venir, per la companyia

Els Joglars, amb l'inefable Albert Boadella al capdavant). Trens acostumava a passar quinze dies de les seves vacances d'estiu en aquell indret i tots els que compartien sostre amb ell eren cridats inexorablement a oir missa diària al matí i a passar el rosari a la tarda. Quan acabava la missa, acostumava a donar als escolans, que eren els néts del matrimoni que l'acollia, una estampeta amb una dedicatòria adient, de la seva collita. A la susdita finca, en temps de la República, hi va tenir lloc una magna reunió de preveres que fou coneguda després, en alguns cercles eclesiàstics, d'una manera un xic burlesca i xiroia, com el *Concili de Llorà*. I quan arribà el moment d'aquell canvi litúrgic que comportà la celebració de la missa amb el capellà oficiant de cara al poble, mossèn Trens es mostrà, de seguida, partidari de la innovació enfront d'altres postures més integristes. A la capella dels Riera-Sala del domicili del carrer de Casp, inicialment no gosava de fer-ho per tal de no donar l'esquena al sagrari; però ben aviat va trobar-hi solució amb el disseny d'un de nou que va encomanar a un taller d'orfebreria de la seva confiança, el dels Sunyer, joiers i argenters barcelonins de llarga tradició. El nou sagrari fou fixat penjant de la part davantera de l'altar i a la vista del públic, amb la qual cosa resolgué el problema.

Ens cal encara de tornar a Londres per tal d'anar a parar a aquella coneguda avinentesa que explica que el mossèn va tornar a Barcelona, el 1939, abillat amb un impecable vestit de *clergyman* que va deixar astorats els estaments, eclesiàstics o no, relacionats amb el bisbat de Barcelona. Pel que fa a la proverbial elegància que gastava el capellà de *cal Catani*, el seu deixeble i amic, Jaume Mercader Miret, ha deixat escrit que "Mossèn Manuel Trens, tan capellà com els millors, tenia un altre concepte de la indumentària, l'únic probablement de la diòcesi -per no dir de totes les Espanyes- que no duia manteu. En el seu lloc, damunt de la sotana, duia un abric més o menys gruixut segons la temporada de l'any. Ignoro el sastre que els hi feia, però que devia ser un geni de la sastreria no hi pot haver cap dubte. Bona roba perfectíssimament tallada i un caient al més aplomat possible. És clar que la figura corporal del mossèn hi ajudava força, i a més sabia dur-lo. Ni en caminar, ni en asseure's i aixecar-se, no feia cap moviment gratuït, ni cap gest que pertorbés l'harmonia del conjunt. I la gràcia era que tot en ell es produïa amb la més absoluta naturalitat, sense ni ombra d'afectació de cap mena. Les sabates, no caldria dir-ho, eren dos miralls.* El més singular, però, el que culminava la seva intrínseca elegància, era el barret. De pèl llarg i lluent, no en tenia gens ni mica; era una mena de feltre rígid, com un bombí, però molt baix de copa. Es deia que els comprava a Alemanya, ja que hi anava amb una certa freqüència per motius dels seus estudis litúrgics i artístics o per donar-hi alguna conferència". I en relació amb l'episodi del *clergyman*, Mercader Miret afegeix: "Es veu que amb la guerra havia perdut la sotana, l'abric i l'elegant barret. Anava vestit de paisà...". I encara, més endavant: "Aviat vàrem tornar a veure l'il·lustre tonsurat amb la roba perfectament escaient de sempre. Algú assegurava haver-lo vist més d'una nit al Liceu, amb un *smoking* tan impecable com la seva sotana, el seu abric i el seu barret amb què habitualment es presentava".

Dóna la casualitat que, ahir mateix, vaig tenir ocasió de parlar amb un amic badaloní, en Joan Soler i Amigó, un veritable totterreny en el camp de l'etnografia i de la cultura popular, també de la música, i em comentà que ell sabia que en les visites de Trens al gran teatre del Liceu, el mossèn solia ocupar la part del darrere -o potser l'avantsala- d'una de les llotges proscèniques, que era propietat d'uns oncles seus, concretament de la família Mir-Soler, també oriunda de Badalona; i, precisament, l'esmentat amic recordava haver-hi coincidit, per allà l'any 1954, en una representació de l'òpera wagneriana *Lohengrin*; també em va explicar que el mossèn havia manifestat que volia estar sempre a recer de mirades alienes, perquè era conscient que la seva natural i

* Es diu que les comprava en una distingida sabateria de la via Condotti, de Roma, cosa que la família, per raons òbvies, desmenteix.

lògica tendència a poder assistir *en directe* als espectacles operístics, melòman com era, potser no era gaire ben vista a les altes esferes capellanesques del bisbat barceloní.

A la postguerra, Manuel Trens va publicar encara una bona colla de llibres i d'articles, molts d'ells inevitablement en castellà i circumscrits, més aviat, a l'àmbit de la Ciutat Comtal. Però com sigui que -tal com bé diu Sabaté Mill- "en el racó més entranyable del seu esperit hi tenia l'exercici de la ciutadania de vilafranquí durant tota la seva vida", en el marc de la Fira de la Vinya i el Vi del 1943, tot i que les coses havien canviat, va pronunciar una conferència que glossava la presència del vi en l'art sacre. Tanmateix, el moment de glòria més pletòric li sobrevingué a redós de l'homenatge de reconeixement que li va retre el Museu de Vilafranca, el 1964, amb la publicació -en edició de bibliòfil- del llibre *Vilafranca, senyora vila*, 250 exemplars numerats, amb dibuixos de Pau Boada, que constitueix un dels exercicis de vilafranquinisme més preclars de tots els temps i que aplegava vint-i-cinc textos que Trens ja havia publicat a la premsa local en els anys vint i també en d'altres moments de la postguerra més immediata. Convindrem, amb en Joan Solé i Bordes, que "el llibre va esdevenir mític perquè la seva perspectiva de Vilafranca era també marcadament mítica, en un volum que s'obria amb aquestes paraules: *Cal haver passat uns quants anys vivint normalment fora de Vilafranca, perquè un vilafranquí s'adoni que aquesta vila és la més bonica i monumental de totes les viles i ciutats de Catalunya, descomptant, naturalment, la ciutat comtal*". El llibre porta el subtítol *una guia de Vilafranca per a perdre-s'hi*; i sobre el seu contingut Pere Mas i Perera va postil·lar: "Em fa l'efecte que mossèn Trens degué esmerçar molts lleures en l'elaboració de cadascun dels elements del seu llibre. Si, d'una banda, palesen unes dots d'observació molt acusades, la fidelitat amb què refà els ambients i l'atmosfera personal d'aquells que ha mapat revelen, d'altra banda, no tan sols bona memòria, sinó encara *savoir faire*, que vol dir paciència i traça".

Un altre reconeixement vilatà, encara en vida del personatge homenatjat, va venir de la mà de la concessió de la Medalla de la vila, el 1974, per part de l'Ajuntament vilafranquí. El lliurament es féu en un acte solemne que s'emmarcà dins de la programació de la Festa Major i en el decurs del qual l'aleshores cronista oficial de la vila, Antoni Sabaté Mill, va glossar, amb la prosa elegant que el caracteritzava, les virtuts del guardonat. Aquest va encunyar una no menys brillant resposta -n'hi havia per a sucra-hi pa-, que començava així: "Poc podia esperar mai que a mes velleses pogués convertir-me en un número de la Festa Major de Vilafranca, i que pogués alternar amb els gegants i els diables i em transportessin a un món imaginari ben a propòsit per penjar-me impunement una medalla amb què ara s'acostuma a donar gràcies. La medalla que se'm dona té en certa manera per a mi la virtut màgica de transportar-me reculant, reculant mentalment, a aquella regió de la vida en què comença a brillar i actuar l'ús de raó, i de retorn se m'han anat despenjant del jaç dels temps passats records i visions que es desplegaven com un bloc de postals de variats paisatges que convergien a una regió que pel so de gralles o flabiols es veia ben clar que era el Penedès amb el cor bategant de Vilafranca. I aleshores ja ben despert em deia que havia de ser jo qui, agraït, pengés una medalla a cada cantonada de la Vila i a cada marge d'aquesta comarca ajaçada sobre un llit romà i condecorada amb arcs de triomf, ponts, aqüeductes i mosaics, obra del geni romà que sense adonar-me'n m'ha privat d'abaltir-me en un viure horitzontal tot somicant enmig d'una migdiada coronada de pàmpols i penjarella de raïms." I encara representà també, en certa forma, un tercer homenatge, per bé que pòstum, la publicació, àdhuc a càrrec del Museu, del llibre de Felip Capdevila, *Bibliografia de Mn. Manuel Trens i Ribas (Vilafranca del Penedès. 1984)*, editat pel doctor Josep Maria Martí i Bonet, actual director de la Biblioteca pública episcopal barcelonina. Voldria encara recordar un últim reconeixement que Vilafranca li deu al doctor Trens,



Olga Sacharoff realitzant el retrat de Mn. Trens (Col. Família Trens).

tot i que també cal dir que, a hores d'ara, ja està aprovada temps ha la seva concessió; i que no és altre que veure el nom d'un carrer dedicat a honorar la seva memòria. Cal desitjar i esperar que aquesta circumstància es pugui fer realitat al més aviat possible.

En la relació de mossèn Trens amb Vilafranca no sempre, però, tot va ser flors i violes. N'hi va haver de *calentes*, això és ben cert, però també alguna de *freda*. En la seva sempiterna missió d'orientador, va aconseguir que no tirés endavant un projecte de remodelació del campanar de Santa Maria, de l'any 1919, a càrrec de Santiago Güell i Grau i avalat per tota una corrua d'arquitectes de prestigi. I en una actuació, sens dubte més controvertida, també contribuï a aturar el projecte d'instal·lació d'un monument a Josep Anselm Clavé, a la plaça del mateix nom, davant del col·legi, aleshores de monges, de Sant Elies. Promogut per la Societat Coral El Penedès i encomanat al pare Sebastià Pérez, del col·legi de Sant Ramon, diverses opinions de pes contràries a la seva concepció i al seu contingut escultòric -entre les quals, la del doctor Trens- van malbaratar l'empresa. També van fer fortuna altres propostes del capellà, com ara la restitució del topònim Vilafranca del Penedès, amb la seva grafia catalana original, i que comportà primerament, el 1967, el canvi de *Villafranca* per Vilafranca i la posterior acceptació per part del *Consejo de Ministros* espanyol, el 1971, d'una segona modificació: la de *Panadés* per la correcta, Penedès. Ultra això, destacarem també el canvi d'imatge de Sant Fèlix, patró de la vila, esdevingut l'any 1959, amb la substitució d'aquell simulacre -vestit amb sotana i roquet i coberta la testa amb un bonet de capellà de l'època- per una talla de fusta, obrada per l'escultor Josep Ricart, amb la col·laboració

del mestre encarnador Jaume Sanjaume, que també va encarnar, pocs anys després, els caps dels gegants de Vilafranca.

I en contraposició a tot això, cal dir que no se'n va poder sortir, en la seva aspiració/reclamació per tal que no es duguessin a terme les obres de supressió de l'antic accés a la cripta gòtica de Santa Maria per la part frontal i central del presbiteri, i que van conduir irremissiblement a la discutible i encara discutida solució que finalment acabaria imposant-se, la que permet l'entrada al recinte soterrat per un dels costats laterals de la basílica.

La darrera aportació que féu mossèn Trens a la vila que el va veure néixer, la constituí la donació que va fer al nostre Museu de tota la seva col·lecció artística, la qual s'ubicà en unes sales habilitades per a la seva exposició, inaugurades l'any 1975, pocs mesos abans de la mort de tan munífica personalitat. En un dels quadres de la mostra, hom pot apreciar la distingida i elegant estampa del nostre capellà, pintat a l'oli per l'acreditada artista georgiana Olga Sacharoff (circumstància que recull una de les imatges que acompanyen aquest escrit).

Hem pogut apreciar amb unes quantes pinzellades -i amb una exposició no pas exhaustiva- els aspectes més destacats de la relació de Manuel Trens amb la seva i nostra Vilafranca, una vila que sempre va portar al cor, que estimava com el qui més i amb la qual procurava sempre de mantenir un contacte més o menys periòdic. Tot i la seva dependència del nostre Cap i Casal, a la casa del seu germà gran, Joan -el xocolater inventor de les saboroses catànies-, hi va tenir sempre habitació parada, primer al carrer de la Font i després al de Puigmoltó, de la mateixa manera que n'hi tenia també a la masia de cal Sanyes, a Sant Cugat Sescarrigues, el domicili fora vila d'una altra branca de la nissaga dels Trens, la del Forn de Sant Joan. Quan es trobava a Vilafranca, si era diumenge, el mossèn acostumava a dir missa, per raó de veïnatge, a la capella del col·legi de Sant Elies, i el bo del cas és que sovint es portava els seus propis escolans, que eren els mateixos que l'ajudaven al col·legi de les Dominiques d'Horta (la relació amb aquestes monges, com ja hem vist, venia de lluny). Quan anaven a Sant Cugat, aquells marrecs -i també el capellà- esperaven amb fruïció l'hora del dinar, perquè sabien del cert que, amb les menges de la Teresina, l'insigne cuinera de la casa, i amb qualsevulla de les llepolies que sortien de l'obrador pastisser de la rambla petita vilafranquina, podrien treure el ventre de pena i fer un àpat de festa grossa.

Quan arribava la diada del Nadal i després de celebrar la missa del matí a Sant Elies, a l'oncle li agradava d'escoltar la recitació dels versos per part de les nebodes. Però, això sí, ho havien de fer en català. Si pretenien dir-los en castellà -tal com, a voltes els havien ensenyat a l'escola, temps era temps!-, no volia saber-ne res, la qual cosa no feia sinó donar la raó a allò que, suposadament, figurava en una fitxa policial de l'època, en la qual, segons sembla, era tingut com a "*conocido separatista catalán*". Vet aquí, doncs, una més de les seves grandeses, com hi ha món!

Durant les seves estades a Sant Cugat, li agradava de prendre els nebots i altra mainada a passejar per la rodalia, amb la sotana sovint arromangada per tal de no malmetre-la. La destinació més habitual era el poble de Sant Sebastià del Gorgs, ja que el mossèn sentia una especial predilecció pel seu antic monestir. En passar per algunes masies d'aquells verals, solia acompanyar un cortès "Déu vos guard", de salutació, amb una ràpida inspecció de l'entorn; i si a l'interior d'un galliner o bé en qualsevol altre racó mig abandonat del mas, hi descobria algun estri que podia ser d'interès per al Museu o algun moble vell susceptible de restauració, la pregunta esdevenia aleshores inevitable: "Oi que no en fareu res?"; o bé, més directament encara: "M'ho puc emportar?" I cal dir que gairebé sempre se sortia amb la seva, amb aquell aire sorneguer, de murri, que li era innat.

Crec que el fet que mossèn Trens va exercir tostemps de vilafranquí compromès resta més que provat. Fou, a més a més, un enamorat de la nostra Festa Major. En un dels *Quaderns mensuals*



Estampa de
felicítació nadalenca.

Dedicatòria autògrafa
al darrera de l'estampa.

Al meu escoler
d' El Llaras
de l'estiu 1959
Josep Coatella
Mannelfren

d'Acció, de l'any 1928, trobem un article -titulat "A les envistes de la Festa Major"- que, pel seu estil i pel seu contingut, tot i que no duu signatura, crec que se li pot atribuir o, si més no, a mi em plau de considerar aquesta possibilitat. Un dels seus paràgrafs diu així: "Per la festa del carrer de Sant Bernat, que tant de tro va fer, vàrem veure que els Xiquets de Valls anaven correctament uniformats, amb llurs vestits propis, la qual cosa, a més d'ésser una bella nota de color, demostrava el desig de rehabilitar els atrevits castells que sovint semblaven un munt de roba d'encants. Aquell dia presentaren una aparença policroma d'un campanar de Gaudí. Naturalment aquesta renovació és obra i efecte d'uns quants que volen donar a les coses i tradicions del Penedès tota llur força i puresa. És obra d'aquests que s'interessen pel folklore penedesenc, ja escrivint llibres sobre aquestes matèries, ja parant castells, ja predicant adesiara per la més fidel conservació de les nostres danses populars. Això que s'ha aconseguit en la indumentària dels Xiquets de Valls s'haurà d'obtenir també en la indumentària, en les tonades i en l'autèntica performança de totes les danses."

I com sol passar sovint a casa nostra, amb la Festa Major acabem. Potser fóra el torn ara d'un bon toc de gralles i timbal, amb l'aixecament d'un castell. Segur que mossèn Trens ho agrairia íntimament. Però davant de la impossibilitat material de poder complaure'l, ens hauren de conformar, d'aquí a una estona, amb una degustació de productes típicament vilafranquins i penedesencs, relacionats amb membres de la família Trens: les coques, d'una banda, i de l'altra, el *xampany* -així és com es deia a l'època que el capellà de *cal Catani* li va tocar de viure i tal com ell segur que ho preferiria, escrit amb la grafia tradicional catalana, per descomptat-, i que no ens ho tinguin en compte els puristes. Brindarem, doncs, amb bona recordança, per ell i, sobretot, per la seva obra ingent i per tot allò que, generosament, ens va donar en vida... Doctor Trens, a la vostra salut!

Vilafranca, 4 de març del 2011